

PREDRAG MIJATOVIĆ

ФАЛЬШ- ИВЫЕ НОВОСТИ

ANALIZA
DEZINFORMACIJA
O RUSIJI PRE RATA
U UKRAJINI

FAKE
NEWS
tragač

Фальшивые новости – Analiza
dezinformacija o Rusiji pre rata u Ukrajini

Novosadska novinarska škola
FakeNews Tragač
Kosovska 1,
2100 Novi Sad
Telefon: 021/ 424246
Mail: office@novinarska-skola.org.rs

Za izdavača
Milan Nedeljković

Autor
Predrag Mijatović

Dizajn / ilustracije
Predrag Mijatović / Freepik

Novi Sad,
Maj 2022.

PREDRAG MIJATOVIĆ

**ФАЛЬШ-
ИВЫЕ
НОВОСТИ**

ANALIZA
DEZINFORMACIJA
O RUSIJI PRE RATA
U UKRAJINI

UVOD

Dvadesetog februara 2022. godine, dok je svet još gajio nade da do rata u Ukrajini neće doći, najčitaniji srpski dnevni list je svoje čitaoce obavestio da je „[Ukrajina napala Rusiju](#)“. Prema istraživanju javnog mnjenja sprovedenom nedugo zatim, [samo 3,5% građana Srbije smatra da je za rat u Ukrajini odgovorna Rusija](#), a više od 60% veruje da su za to odgovorni SAD i NATO. Većina građana Srbije je sada i po prvi put [protiv ulaska svoje zemlje u Evropsku uniju](#). A da ovaj proruski/antizapadni sentiment ne vlada samo na papiru pokazali su i nedavno održani izbori, na kojima su u parlament ušle samo dve proevropske liste, [od kojih je jedna vodila prilično centrističku, pa čak i desno usmerenu kampanju](#).

Naravno, ovo (u kontekstu spoljnopolitičke orijentacije) „pomeranje Srbije udesno“ svakako nije posledica rata u Ukrajini. Proruski sentiment zastupljen je među građanima Srbije već godinama – 92% ispitanika u [istraživanju javnog mnjenja iz 2017. godine](#) smatralo je da Srbija treba da ima bliske odnose sa Rusijom, a 83% građana iz [istraživanja iz 2021. godine](#) misli da je Rusija prijatelj Srbije. Štaviše, popularnost Rusije u Srbiji, a naročito njenog predsednika Vladimira Putina, tolika je da su se pojedini mediji zapitali [da li bi Putin pobedio Aleksandra Vučića na izborima u Srbiji](#).

Na stranu kulturno-istorijske i političke veze između dve zemlje, jasno je da su vrlo izražena rusofilija i putinofilija u Srbiji bar delom rezultat [dugogodišnje medijske propagande](#). Ukoliko prihvatimo ovu premisu, pitanje koliko proruske propagande ima u domaćim medijima postaje manje važno u odnosu na pitanje kako ona izgleda. S tim ciljem, analizirali smo najčešće narative o Rusiji prisutne u lažnim vestima objavljenim u godinama pre početka ruske invazije na Ukrajinu. U korpus istraživanja ušle su sve analize iz arhive [FakeNews Tragača](#) objavljene od početka rada ovog portala (decembar 2017) do kraja 2021. godine u kojima su akteri bili Rusi ili Rusija. U tako određen korpus ušlo je 17 analiza. U nastavku slede analize izdvojenih narativa, podeljenih u tri tematske celine. ●

MEĐUNARODNI POLOŽAJ RUSIJE (I SRBIJE)

Najveći broj vesti (sedam) tiče se položaja Rusije u međunarodnim odnosima. U gotovo svim ovim vestima, Rusija se ne pojavljuje izolovano, već je stavljena u neku vezu sa Srbijom. U tom odnosu Rusija se, u skladu sa svojom geopolitičkom ulogom, nalazi u nadređenom položaju, što je narativno predstavljeno na dva načina.

U prvoj grupi vesti ona je prikazana kao stariji brat Srbije, kao njen zaštitnik od zapadnog hegemonu (Amerike). Vladimir Putin nas je tako u *Informeru* upozoravao da [NATO pravi virus da bi ubijao Slovence](#), a u istom listu davao je i ultimatum Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija da [pusti Ratka Mladića na slobodu](#), ili u suprotnom Rusija više neće davati „ni centa“ za rad Haškog tribunala. Među vestima iz ove grupe nalazi se i najavljeni [udar Amerike na Srbiju](#), kako bi se naša zemlja „konačno otarasila uticaja Rusije, koji Amerikanci tumače kao poguban“. Ovaj „krvavi užas“ koji oni prizivaju Srbiji za cilj bi imao da „Rusiji i Putinu zada konačni udarac“. Putin i Rusija su dakle trn u oku Zapada, koji pokušava da im se sveti na bratskoj im Srbiji.

U drugoj grupi vesti iz ove celine Srbija (iliti vlast u Srbiji) legitimizuje se kroz svoje prijateljstvo sa Rusijom. Prema lažnoj vesti iz januara 2019. godine Vladimir Putin nameravao je da napravi „veliki predsedan“ time što će doći u [dvodnevnu posetu Srbiji](#). On bi ovim ukazao veliku čast našoj zemlji tako što bi prespavao u Beogradu, „što je svojevrsni predsedan jer prilikom državnih poseta gotovo nikada ne noći, već brže-bolje odlazi na sledeću destinaciju“. Putin je veliku čast ukazao i predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću kada ga je navodno [citirao na svom Instagram profilu](#) (u pitanju je fan stranica; Putin nema Instagram profil). Ipak, srpska diplomatija svoj zenit je doživela u vesti o „[samitu veka](#)“ koji je trebalo da se održi u Beogradu. Naime, budući da Vučić ima „odlične lične odnose“ i sa Putinom i sa predsednikom Amerike Džozefom Bajdenom, Beograd je predložila Bela kuća, „a Kremlj zdušno podržao“, tako da će na sastanku dvojice vodećih svetskih lidera u srpskoj prestonici Vučić „miriti Rusiju i Ameriku“. U ovoj, ali i u prethodne dve vesti prepoznatljiv je često ponavljani narativ o vraćenom

međunarodnom ugledu Srbije – predstavnici vlasti u Srbiji sada uživaju poštovanje najvećih svetskih državnika, a reputacija Beograda je takva da može (ponovo) da bude domaćin globalno važnih događaja. ●

RUSKA NAUKA I TEHNOLOGIJA

Pet vesti bavi se naučno-tehnološkim dostignućima Rusije. Ova dostignuća neizostavno su „čuda tehnike“ koja su dokaz da je Rusija sada lider i na ovom polju, i to neretko nauštrb Zapada. Ruski naučnici su tako u jednoj vesti [napravili vakcinu koja leči sve](#) – rak, sidu, hepatitis i tuberkulozu, a u drugoj [pronašli lek za homoseksualnost](#).

Međutim, ove vesti ne služe samo kao pokazatelj ruske inženjerske ozbiljnosti; u drugoj vesti jasno se propagira i narativ da je homo-

30 **Alfa** društvo

RUSKI NAUČNICI PRONAŠLI LEK ZA HOMOSEKSUALNOST

LEČIĆEMO GEJEVE, LEZBIJKE DA SAČEKAJU!

Iran, Kina i Saudijska Arabija su prve zemlje koje pokazuju veliko interesovanje za novo otkriće

Doktor Dmitriji Anisimov izvel je u ruskim Institutu za medicinske nauke Novosibirska i objavio ovaj interesovanje ostali su, kako tvrdi, ono što bi moglo biti novo otkriće koje bi moglo biti lek za homoseksualnost, ukoliko se vakcina nađe u skladu.

Ruski naučnici su napravili vakcinu protiv virusa koji izaziva lezbijske i gejstičke bolesti. Ova vakcina je razvijena pod nadzorom "Društva za istraživanje i prevenciju bolesti i prevenciju bolesti homoseksualnosti". Ova vakcina je razvijena da "LNAI" bilo bi to istraživanje i razvijeno u vezi sa vakcinom, ali njegova je namena da se koristi za istraživanje i razvijeno u vezi sa vakcinom.

"Kao rezultat ovog istraživanja otkriveno je da su istraživači iz različitih zemalja, uključujući Iran, Kinu i Saudijsku Arabiju, zainteresovani za ovo otkriće. Ovo novo otkriće izazvalo je veliko interesovanje u svetu, posebno u Iranu, Kini i Saudijskoj Arabiji, koje su prve zemlje koje pokazuju veliko interesovanje za novo otkriće. Američki evropski naučnici su istraživanje objavili u časopisu za naučno dostignuća."

seksualnost bolest koju je potrebno lečiti, i s tim u vezi da je ruska (tradicionalna, hrišćanska) kultura brana od vrednosti moralno posrnulog Zapada. Malo manje ingeniozni bili su autori vesti koja čitaoce informiše da je [ruska Spoljna obaveštajna služba „na sajtu darknet“ pokrenula „specijalni brauzer Tor“](#), koji će korisnicima omogućiti da obaveštajcima direktno šalju informacije koje su „od vitalnog značaja“ za Rusiju. Rusi su se (naravno) istakli i kada je borba protiv kovida 19 u pitanju. Na početku pandemije oni su koristili [Arbidol za lečenje kovida](#) i svih ostalih vrsta virusa, a nekoliko meseci kasnije, njihovu novostvorenu vakcinu Rojters je, navodno, ocenio kao [demonstraciju „naučne dovitljivosti i nadmoći“ Moskve](#). ●

RUSKA PRAVDA

Treća grupa vesti ilustruje nam kako se u Rusiji sprovodi pravda. Za razliku od većine zemalja, koje su sputane birokratijom i u kojima se „točkovi pravde sporo kotrljaju“, u Rusiji se, bar u ove četiri lažne vesti, sudi po kratkom postupku. Recimo, nakon terorističkog napada u sanktpeterburškom metrou Putin je „objavio rat“ i [policiji i vojsci dao određene ruke da pucaju i ubijaju teroriste](#). Putin je takođe objavio rat i silovateljima i pedofilima kada je odobrio zakon prema kojem će [žene imati pravo da ubiju čoveka koji pokuša da ih siluje](#). A u vreme izolacija tokom prvog talasa pandemije, Putin je sazvao konferenciju za štampu na kojoj je građanima poručio da imaju dve opcije: „[15 dana izolacije ili pet godina zatvora](#)“ i završio obraćanje. Konačno, u isto ovo vreme, Rusi su pustili i [500 lavova na ulice](#) kako bi osigurali da građani ne napuštaju domove za vreme karantina. Sve ove vesti predstavljaju nam rusku državu i Ruse kao narod „gvozdene discipline“ i „čelične volje“, kao narod sa kojim „nema šale“, a lidera ovakvog naroda – Vladimira Putina – kao vođu čvrste ruke. ●

ZAKLJUČAK

Ne treba biti naročito pronicljiv da bi se zaključilo da domaći mediji u lažnim vestima Rusiju opisuju u superlativima; za tako nešto dovoljno je bilo povremeno baciti pogled na naslovne strane tabloida tokom prethodnih godina. Znatno svrsishodnije bilo bi o narativima o Rusiji razmišljati u kontekstu njihovog mesta u opštem spoljnopolitičkom i kulturološkom diskursu. U tom svetlu, Rusija je postavljena kao antiteza Zapada: Zapad želi zlo Srbiji – Rusija je brani; naučno-tehnološki napredak je ponos i dika zapadnih zemalja – Rusija ih je sada prestigla i na tom polju; zapadna društva su poklekla pred izopačenim savremenim pojavama – Rusi pronalaze vakcinu protiv homoseksualnosti; zapadne države sputane su brigom o ljudskim pravima – u Rusiji se sudi po kratkom postupku. I upravo se na ovu poslednju dihotomiju može nadovezati verovatno najznačajniji kontrast između Zapada i Rusije. Zapadne zemlje su zemlje demokratskog uređenja. Čak i uz sve

pežorativne epitete koje im pripisuju, ni mediji koji objavljuju lažne vesti to ne poriču budući da su reči kojima označavaju zapadne države većinom one koje denotiraju neki kolektiv – Zapad, NATO, Amerikanci... Sa druge strane, Rusija je praktično poistovećena sa svojim liderom – Rusija i Putin su maltene sinonimi. A budući da je Putin obasut hvalospevima, a Zapad osudama, možemo zaključiti da se time prećutno propagira (njegov) autoritarni režim. ●

fakenews.rs

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Mladi i mediji za demokratski razvoj“ koji Novosađska novinarska škola realizuje u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom i uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje partnera i donatora.